

BEGYNDELSEN

FØRSTE DEL

UD AF KAOS

Nu om dage forklarer man universets opståen med teorien om Big Bang, en enkeltstående begivenhed, der på et øjeblik skabte alt det stof, hvoraf alt og alle er skabt.

De gamle grækere havde en anden opfattelse. De mente, at det hele ikke startede med et brag, men med KAOS.

Var Kaos en gud – et guddommeligt væsen – eller blot en tilstand af intethed? Eller var Kaos, ligesom vi ville bruge ordet i dag, en form for frygteligt rod, som en teenagers værelse, blot værre endnu?

Prøv at forestille dig Kaos som en slags storladent, kosmisk gab. Altså en gabende afgrund eller et gabende tomrum.

Hvorvidt Kaos skabte liv og substans ud af ingenting, eller om Kaos gabte eller drømte livet frem, ved jeg ikke. Jeg var der ikke. Det var du heller ikke. Og alligevel var vi der på en måde, for de små dele, der udgør os, var der. Man kan sige, at grækerne mente, at det var Kaos, der med et gigantisk suk eller et enormt skuldertræk, hik, host eller opkastning satte gang i den lange kæde af skabelse, der er endt med pelikaner og penicillin og paddehatte og tudser, sæler, søløver, løver, mennesker og påskeliljer og mord og kunst og kærlighed og forvirring og død og galskab og småkager.

Hvad sandheden end måtte være, er videnskaben enige om, at alt er skæbnebestemt til *at vende tilbage* til Kaos. Man kalder denne uundgåelige skæbne for *entropi*: en del af den overordnede cyklus fra Kaos til orden og tilbage til Kaos. Dine bukser begyndte som kaotiske atomer, der på en eller anden måde smeltede sammen til stof, der i løbet af æoner omdannede sig til en

levende substans, der langsomt udviklede sig til en bomuldsplante, der blev vævet til det nydelige stof, der indkapsler dine flotte ben. På et tidspunkt smider du dine bukser ud – ikke nu, håber jeg – og de kommer til at rådne op på et affaldsdepot eller bliver brændt. I begge tilfælde vil deres stof efterhånden blive sat fri og blive en del af planetens atmosfære. Og når Solen eksploderer og tager alle partikler i denne verden med sig, også dine buksers bestanddele, vil alle elementernes atomer vende tilbage til det iskolde Kaos. Det, der gælder for dine bukser, gælder selvfølgelig også for dig.

Det Kaos, der satte alt i gang, er altså også det Kaos, der bliver enden på alt.

Nu kan du jo selvfølgelig være typen, der spørger: “Men hvem eller hvad var der så *før* Kaos?” eller: “Hvem eller hvad var der *før* Big Bang? Der må jo have været *noget*.”

Det var der bare ikke. Vi må acceptere, at der ikke var noget ‘før’, for der var ingen Tid endnu. Ingen havde råbt: *Nu!* Og eftersom Tiden endnu ikke var skabt, gav tidsrelaterede ord som ‘før’, ‘imens’, ‘hvornår’, ‘da’, ‘efter frokost’ og ‘sidste onsdag’ ingen mening. Det kan give én hovedbrud, men sådan er det.

Det græske ord for ‘alt det, der findes’, det, vi kalder ‘universet’, er *KOSMOS*. Og i øjeblikket – selv om ‘øjeblik’ er et tidsrelateret ord og lige nu ikke giver mening (hvilket udtrykket ‘lige nu’ heller ikke gør) – i øjeblikket er *Kosmos* *Kaos* og kun *Kaos*, fordi *Kaos* er det eneste, der findes. En udstrækning, en stemmen af orkestrets instrumenter ...

Men det hele vil lige straks ændre sig meget hurtigt.

DEN FØRSTE ORDEN

Fra et formløst Kaos udsprang der to skabninger: EREBOS og NYX. Erebos var hankøn og mørket, og Nyx var hunkøn og natten. De blev straks et par, og deres forbindelse bar frugt med HEMERA, dagen, og AITHER, lyset.

Samtidig – for alt må nødvendigvis ske samtidig, indtil Tiden er der til at adskille begivenhederne – frembragte Kaos to eksistenser mere: GAIA, Jorden, og TARTAROS, dybderne og hulerne under jorden.

Jeg kan godt gætte, hvad du måske tænker nu. Disse skabninger lyder charmerende nok – Dag, Nat, Lys, Dybder og Huler. Men de var ikke guder og gudinder, de var ikke engang personligheder. Det har muligvis også slået dig, at når nu der ikke var nogen tid, kunne der ikke være noget dramatisk narrativ og dermed ingen historier; for historier afhænger af Der Var Engang og Det Næste, Der Skete.

Det har du også ret i. Det, der først opstod af Kaos, var elementære urprincipper, der var blottet for al reel farve, karakter eller interesse. De var de OPRINDELIGE GUDDOMME, den Første Orden af guddommelige væsener, fra hvem alle guder, helte og monstre i den græske mytologi udsprang. De rugede over og lå imellem alting ... og ventede.

Den tavse tomhed i verden blev fyldt op, da Gaia fik to sønner helt på egen hånd.¹ Den første var PONTOS, havet, og den anden

1. En sådan jomfrufødsel, eller *partenogenese*, ses stadig i naturen. Hos bladlus, visse firben og endda hajer er det en ret almindelig måde at få unger på. Så ses dog ikke den variation, som to sæt gener tillader, hvilket også gælder i de græske guders oprindelse. De interessante er alle frugten af to forældre, ikke en.

var URANOS, himlen – også kendt som ‘Uranus’, hvis udtale har været kilde til stor morskab for børn fra ni til halvfems. Hemera og Aither formerede sig også, og ud af deres forening kom THALASSA, det kvindelige modstykke til Pontos, havet.

Uranos, der foretrak at udtale sit navn Uuranoos, *var* himlen og himmeriget på samme måde, som de oprindelige guddomme altid *var* de ting, de repræsenterede og herskede over.¹ Man kan sige, at Gaia var Jorden med bakker, dale, huler og bjerge, men stadig i stand til at samle sig i en form, der kunne gå og tale. Uranos’ skyer rullede og myldrede af sted oven over Gaia, men også de kunne smelte sammen til en form, som vi muligvis ville kunne genkende. Det var endnu så tidligt i eksistensen af alting. Meget lidt var fastlagt.

1. Faktisk er *ouranos* det græske ord for ‘himmel’ den dag i dag.

DEN ANDEN ORDEN

Uranos, himlen, dækkede sin mor Gaia, Jorden, overalt. Han dækkede Gaia på to måder: Han dækkede hende, som himlen stadig dækker Jorden den dag i dag, og han bedækkede hende som en hingst bedækker en hoppe. Da han gjorde det, skete der noget bemærkelsesværdigt. *Tiden gik i gang.*

Noget andet begyndte også – hvad skal vi kalde det? Personlighed? Drama? Individualitet? Personligheden med alle dens skavanker og svagheder, luner og lidenskaber, intriger og illusioner. *Mening* opstod, kan man sige. Gaias frø gav os mening, en fremspiring af tanker, der tog form. Skelsættende semantisk semiologi sået af skydækket. Jeg vil overlade det til mere kvalificerede folk at spekulere over hvordan, men det var ikke desto mindre et storslået øjeblik. I skabelsen af og forbindelsen med Uranos, hendes søn og nu hendes mand, udrullede Gaia livets linje, som løber hele vejen frem til menneskets historie og vores eget selv, dit og mit.

Lige fra starten var forbindelsen mellem Uranos og Gaia glædeligt produktiv. Først kom der tolv stærke, sunde børn – seks af hankøn og seks af hunkøn. Dem af hankøn var OKEANOS, KOIOS, KRIOS, HYPERION, IAPETOS og KRONOS. Dem af hunkøn var THEIA, THEMIS, MNEMOSYNE, THETYS og RHEA. Disse tolv var bestemt til at blive den Anden Orden af guddommelige væsener og opnåede legendarisk status.

Et sted i alt dette, mens Tiden langsomt gik i gang, begyndte uret at tikke, den kosmiske histories ur, der stadig tikker i dag. Måske var en af disse nyfødte ansvarlig for det, men det kan vi vende tilbage til senere.

Uranos og Gaia havde ikke nok i de tolv stærke søskende, så

de skænkede verden mere afkom – to særprægede, men absolut *ikke* smukke sæt trillinger. Først kom de tre KYKLOPER, enøjede kæmper, der gav deres fædrene himmel en række helt nye udtryk og toner. De ældste kykloper hed BRONTES, torden,¹ dernæst kom STEROPES, lynild og ARGES, lys. Uranos kunne fylde himlen med glimt af lynild og buldrende torden. Han frydede sig ved larmen og spektaklet. Men det andet sæt trillinger, som Gaia fødte, fik ham og alle andre, der så dem, til at skælve endnu voldsommere.

Det er nok pæneste at kalde dem et mutationseksperiment, der aldrig skulle gentages, en slags genetisk blindgyde. For disse nyfødte – HEKATONCHEIRERNE² – havde hver halvtreds hoveder og hundrede hænder og var mere hæslige, barske, voldelige og stærke end noget andet, der endnu var opstået. De hed KOTTOS, den rasende, GYGES, den langlemmede og AIGAION, havgeden, som af og til også kaldes BRIAREOS, den kraftfulde. Gaia elskede dem. Uranos væmmedes ved dem. Muligvis var han mest forfærdet ved tanken om, at han, Himlens Hersker, kunne være far til så sære og hæslige skabninger, men jeg tror, som det oftest gælder for had, at hans væmmelse havde rod i frygt.

Fuld af afsky forbandede han dem: “Da I har krænket mit åsyn, skal I aldrig mere se lys!” Mens han råbte disse rasende ord, skubbede han dem og kykloperne tilbage i Gaias skød.

Gaias Hævn

Her er der god grund til at spekulere over, hvad “han skubbede dem tilbage i Gaias skød” egentlig betyder. Nogle mener, at det

1. Brontosaurusen eller ‘tordenøglen’ fik sit navn efter Brontes. De gjorde de to forfattersøstre *muligvis* også. Deres far hed oprindeligt ‘Brunty’, men ændrede navnet til Brontë, måske for at give sit irske navn en storslået klang af klassisk torden, måske til ære for admiral Nelson, der var blevet udnævnt til hertug af Brontë – hertugdømmet lå for foden af Etna og menes at have fået navn efter kykloperne, der sov under vulkanen.

2. *Hekaton* betyder hundrede og *cheirer* ‘hænder’ (som i ‘kiropraktor’/‘chiropractor’ (engl.).

tyder på, at han begravede hekatoncheirerne i Jordens indre. Guddommelig identitet på dette tidlige tidspunkt var flydende, så hvorvidt en gud mest var en person eller en egenskab er svært at fastslå. Der var ingen store bogstaver dengang. Gaia, Moder Jord, var det samme som gaia, selve Jorden, ligesom uranos, himlen, og Uranos, Himmelfaderen, var en og den samme.

Det er dog sikkert, at Uranos ved sin reaktion på de tre hekatoncheirer, hans egne børn, og ved at behandle sin kone med så afskyelig grusomhed, begik sin første forbrydelse. En simpel forbrydelse, der ikke gik ustraffet hen.

Gaias smerte blev ubærlig, og i hendes indre, ved siden af trekløveret af hekatoncheirer med deres vridende, flagrende 300 arme, der rev og flåede, og deres 150 sammenstødende hoveder, opstod der had. Et frygteligt og uforsonligt had mod Uranos, den søn, hun havde båret, og den mand, med hvem hun havde født en ny generation. Og ligesom efeu, der snor sig om et træ, voksede der en plan om hævn frem.

Den sviende smerte fra hekatoncheirerne plagede stadig Gaia, da hun besøgte Othrys, et mægtigt bjerg, der tårner sig op over det, vi nu kender som den centrale græske region Phthiotis. Fra toppen kan man se sletterne i Magnesia, der fører helt ud til det blå vand i det vestlige Ægæiske Hav, der snor sig om Malia-bugten og omkredser det sporadiske drys af øer, der kaldes Sporaderne. Men Gaia var opslugt af for stor smerte og for megen vrede til at nyde en af verdens mest betagende udsigter. På toppen af bjerget Othrys gik hun i gang med at forme en meget usædvanlig og frygtelig genstand af klippen. I ni dage og ni nætter sled hun, indtil hun havde frembragt en genstand, som hun så skjulte i bjergets kløft.

Bagefter tog hun af sted for at besøge sine tolv smukke, stærke børn.

“Vil I slå jeres far, Uranos, ihjel og herske over Kosmos sammen

med mig?” spurgte hun dem hver især. “Så arver I himlen af ham, og sammen er hele verden vores herredømme.”

Måske forestiller vi os Gaia – Moder Jord – som værende blød, varm, frugtbar og elskværdig. Det er hun også af og til, men husk, at hendes indre er fuldt af ild. Af og til kan hun være grusomere, mere brutal og mere frygtindgydende end selv det mest oprørte hav.

Nu vi taler om havets verden, var de første af børnene, som Gaia prøvede at få over på sin side, Okeanos og hans søster Thetys.¹ Men de var midt i at forhandle om en del af havene med Thalassa, den oprindelige havgudinde. Hele generationen spillede på nuværende tidspunkt med musklerne og grundlagde deres ekspertise og kontrol ved at nappe hinanden, brumme og afprøve hinandens styrke og dominans – som hundehvalpe i en kurv. Okeanos fik den idé at skabe tidevand og strømme, der skulle løbe som en gigantisk saltflod over hele verden. Thetys skulle snart føde hans barn – hvilket ikke var en synd dengang, selvfølgelig: Forplantning havde ikke været muligt uden incestuøse par. Hun var gravid med NEILOS, Nilen, og ville også senere føde andre floder og mindst 3000 okeanider eller havnymfer, nogle tiltrækkende guddomme, der bevægede sig lige let på landjorden og i havets vande. De havde allerede to fuldvoksne døtre: KLYMENE, som var Iapetos’ elsker, samt den begavede og kloge METIS, som spiller en meget vigtig rolle i det følgende.² Parret var lykkelige og så frem til livet på havet, så ingen af dem så nogen grund til at hjælpe med at slå deres far, Uranos, ihjel.

1. ‘Thetys’ er også det navn, palæontologer har givet det store oldtidshav, der var forfader til Middelhavet.

2. Da der vistnok var omkring 3000 havnymfer, ville det være håbløst at opremse dem, selv hvis alle deres navne var kendt. Men det er værd at præsentere KALYPSO, AMFITRITE og den mørke og frygtelige STYX, der – ligesom hendes bror, Neilos – ville blive guddom for en meget betydningsfuld flod. Endnu en havnymfe bør nævnes, men ene og alene på grund af hendes navn – DORIS. Okeaniden Doris. Hun blev gift med havguden NEREUS, og med ham blev hun mor til mange NEREIDER, de venligtsindede havnymfer.

Dernæst besøgte Gaia sin datter Mnemosyne, der havde travlt med at være umulig at udtale. Hun virkede som et meget overfladisk, fjollet og uoplyst væsen, som intet vidste og endnu mindre forstod. Det var dog en vildledende antagelse, da hun dag for dag blev klogere og klogere, mere og mere velinformeret og mere og mere kompetent. Hendes navn betyder 'hukommelse' (deraf også ordet 'mnemoteknik'). Da hendes mor kom på besøg, var verden og Kosmos meget ung, så Mnemosyne havde endnu ikke nået at tilegne sig viden eller erfaring. Som årene gik, gjorde hendes endeløse evne til at lagre information og sanseerfaring hende klogere end næsten alle andre. En dag skulle hun blive mor til ni døtre, MUSERNE, som vi skal møde senere.

“Vil du have mig til at hjælpe dig med at slå Uranos ihjel? Men Himmelfaderen kan da ikke dø?”

“Så støde ham fra tronen eller uskadeliggøre ham ... han fortjener intet mindre.”

“Jeg vil ikke hjælpe dig.”

“Hvorfor ikke?”

“Det er der en grund til, og når jeg kender den, vil jeg huske den og fortælle dig den.”

Ganske forbitret gik Gaia derpå til Theia, som også dannede par med en af sine søskende, nemlig sin bror Hyperion. Da tiden var inde, fødte hun HELIOS, Solen, og SELENE, Månen, samt EOS, daggryet. De havde dermed nok i deres eget forældreskab og viste ingen interesse for Gaias planer om at afsætte Uranos.

I fortvivelse over sit blege og kedelige afkoms afvisning af at leve op til det, hun havde forestillet sig skulle være deres guddommelige skæbne – for ikke at sige frastødt af, hvor blødsødne og ordentlige, de alle lod til at være – gik Gaia nu til den, der muligvis var den mest intelligente og indsigtfulde af de tolv. Lige fra begyndelsen havde Foibe vist, at hun havde evner for profeti.

“Åh, nej, Moder Jord,” sagde hun, da hun hørte Gaias plan.

“Jeg kan ikke deltage i sådan et komplot. Det kan der intet godt komme ud af. Desuden er jeg gravid ...”

“Pokker tage dig!” snerrede Gaia. “Med hvem? Det er vel Koios.”

Hun havde ret. Foibes bror, Koios, var i sandhed hendes gemal. Gaia gik i vrede og med fornyet raseri af sted for at besøge resten af hendes afkom. En af dem måtte da have mod til kamp?

Hun besøgte Themis, der en dag ville blive anset overalt som indbegrebet af retfærdighed og forstandighed,¹ og Themis rådede klogt sin mor til at glemme den uretfærdige idé om at tilrane sig Uranos’ magt. Gaia lyttede opmærksomt til det kloge råd, og som alle gør – om de så er dødelige eller udødelige – ignorerede hun det derefter. I stedet besluttede hun sig for at prøve at opildne sin søn Krios, der var blevet gift med den datter, Gaia havde fået med Pontos, nemlig EURYBIA.

“Slå min far ihjel?” Krios stirrede vantro på sin mor.

“M-men hvordan ... jeg mener ... hvorfor? ... jeg mener ... åh.”

“Hvad ville vi få ud af det, mor?” spurgte Eurybia, der var kendt for at have et hjerte så hårdt som flintesten.

“Åh, såmænd bare hele verden og alt, hvad der er i den,” sagde Gaia.

“Til deling med dig?”

“Til deling med mig.”

“Nej!” sagde Krios. “Gå din vej, mor.”

“Det er da værd at overveje,” sagde Eurybia.

“Det er for farligt,” sagde Krios. “Jeg forbyder det.”

Gaia vendte sig med en snerren og opsøgte sin søn, Iapetos.

“Iapetos, min elskede dreng. Ødelæg uhyret Uranos, og hersk over verden sammen med mig!”

Okeaniden Klymene, der havde skænket Iapetos to sønner og var gravid med endnu en, trådte frem.

1. Themis blev senere legemliggørelsen af jura, retfærdighed og sædevaner – *mores*, de regler, der gælder for, hvad man anser for ordentligt og rigtigt.

“Hvad er det dog for en mor, der beder om sådan noget? For en søn er det at slå sin egen far ihjel den frygteligste forbrydelse af alle. Hele Kosmos vil blive oprørt.”

“Jeg må erklære mig enig, mor,” sagde Iapetos.

“Forbandet være I og jeres børn!” spruttede Gaia.

At blive forbandet af sin mor er frygtindgydende. Senere må vi se, hvordan Iapetos’ og Klymenes børn, ATLAS, EPIMETHEUS og PROMETHEUS, mødte deres endeligt.

Rhea, den ellefte i rækken af Gaias børn til at blive spurgt, sagde, at hun ikke ville tage del i planen, men foreslog – mens hun holdt hænderne op for at standse en malstrøm af skældsord fra sin mor – at hendes bror Kronos, den sidste af de stærke, smukke børn, meget vel kunne tænkes at synes om forslaget om at skaffe sig af med sin far. Hun, Rhea, havde mange gange hørt ham forbande Uranos og hans magt.

“Er det sandt?” råbte Gaia. “Så det mener du? Og hvor er han så?”

“Han driver sikkert rundt nede ved Tartaros’ huler. Han og Tartaros kommer så godt ud af det sammen. De er begge mørke af sind. Gnavne. Gemene. Ganske dejlige. Grusomme.”

“Åh gud, sig da ikke, at du er forelsket i Kronos ...”

“Læg et godt ord ind for mig, mor, så er du sød. Han er så vidunderlig. Hans sorte, lynende øjne. Hans tordnende bryn. Hans lange, tavse perioder.”

Gaia havde altid set sin yngstes stille perioder som tegn på et sløvt intellekt, men hun afholdt sig klogeligt fra at sige det. Efter at have forsikret Rhea om, at hun selvfølgelig ville tale varmt om hende over for Kronos, styrtede Gaia ned, ned, ned til Tartaros’ huler for at finde ham.

Hvis man smed en bronzeambolt ned fra himlen, ville det tage den ni dage at ramme Jorden. Kastede man ambolten fra Jordens overflade, ville det tage den yderligere ni dage at nå ned til

Tartaros. Med andre ord ligger Jorden midt mellem himlen og Tartaros. Eller man kan sige, at Tartaros befinder sig lige så langt fra jordoverfladen, som denne befinder sig fra himlen. Et uhyre afgrundsdybt sted, men mere end blot et sted. Husk på, at Tartaros også var et oprindeligt væsen, som blev født af Kaos samtidig med Gaia. Så da hun nærmede sig ham, hilste de på hinanden, som familiemedlemmer typisk gør det.

“Du har taget på, Gaia.”

“Du ser farlig ud, Tartaros.”

“Hvad helvede vil du hernede?”

“Klap i for en gangs skyld, så skal jeg sige dig det ...”

Deres spydigheder afholdt dem ikke fra ved en senere lejlighed at parre sig og skabe TYFON – det værste og mest dødbringende af alle uhyrerne.¹ Men lige nu var Gaia ikke i humør til kærlighed eller udveksling af fornærmelser.

“Hør her. Min søn Kronos – er han i nærheden?”

Hendes bror stønnede opgivende.

“Det er han ganske sikkert. Jeg ville ønske, du ville bede ham lade mig være i fred. Han laver ikke noget hele dagen, andet end at hænge her og kigge på mig med hundeøjne og åben mund. Jeg tror, han sværmer for mig. Han kopierer min frisure og læner sig slapt op ad træer og kampesten, mens han ser trist, melankolsk og misforstået ud. Som om han venter på, at nogen skal komme og male ham, eller noget i den stil. Når han ikke stirrer på mig, stirrer han ned i lavakanalen derovre. Han står der faktisk nu, se bare. Kan du ikke prøve at tale ham til fornuft?”

Gaia gik hen til sin søn.

1. Tyfon gav os tyfus, tyfoidfeber og den dødbringende tropiske storm tyfonen. Senere møder vi to af Tyfons afskyelige børn, som han fik med et væsen, der var halvt kvinde og halvt havslange og hed ECHIDNA.

Seglen

Nu var Kronos (eller Saturn, som han af og til kaldte sig) ikke helt den forpinte og følsomme emo-agtige ungersvend, som Rhea og Tartaros' beskrivelser kan have fået os til at forestille os, for han var den stærkeste af en ubegribeligt stærk race. Han var i sandhed mørk og flot; og ja, han var humørsyg. Havde Kronos kendt til de forbilleder, havde han måske identificeret sig med Hamlet, når han var mest indadvendt, eller Jacques, når han er mest selvoptaget og morbid. Konstantin fra *Mågen* med en snert af Morrissey. Der var dog også lidt af Macbeth i ham og ikke så lidt af Hannibal Lecter – som vi snart skal få at se.

Kronos var den første til at opdage, at rugende tavshed ofte opfattes som et tegn på styrke, visdom og dominans. Som den yngste af de tolv havde han altid hadet sin far. Den stærke og skærende giftige misundelse og bitterhed var begyndt at tære på hans forstandighed, men han havde formået at skjule sit hads intensitet for alle undtagen hans elskede søster Rhea, der var det eneste medlem af hans familie, som han følte sig tryk nok ved til at afsløre sit sande jeg.

På vej op fra Tartaros hældte Gaia flere giftigheder i hans modtagelige øre.

“Uranos er grusom. Han er sindssyg. Jeg frygter for mit eget liv såvel som alle jeres, mine elskede børn. Kom, min dreng, kom.”

Hun førte ham til bjerget Othrys. Du husker nok den sære og frygtelige genstand, jeg fortalte dig, at hun havde udformet og skjult i bjergets kløft, før hun tog ud og besøgte sine børn? Gaia førte nu Kronos hen til stedet og viste ham, hvad hun havde lavet.

“Tag den op. Gør det bare.”

Kronos' sorte øjne strålede, da han forstod formen og indså meningen med dette mærkværdige objekt.

Det var en segl. En kæmpemæssig le, hvis store, krumme skæ-

reblad var blevet smedet af adamantin, hvilket betyder 'ubøjeligt'. Et gigantisk aggregat af grå flintesten, granit, diamant og ophiolit med et knivskarpt blad. En æg der kunne skære igennem hvad som helst.

Kronos tog den frem fra sit skjulested, lige så let som du og jeg samler en blyant op. Efter at have vejet den i hænderne, svingede han den et par gange. Den kraftige hvislen, når den svirpede gennem luften, fik Gaia til at smile.

"Kronos, min søn," sagde hun, "vi må afvente det rette øjeblik, når Hemera eller Aither dykker ned i vandet mod vest, og Erebos og Nyx gør klar til at lade mørket falde på –"

"Du mener, at vi skal vente, til det bliver aften." Kronos var utålmodig og havde ikke megen sans for poesi eller finfølelse.

"Ja. Ved aftenstide. Da kommer din far til mig, som han altid gør. Han kan godt lide at –"

Kronos nikkede studst. Han ville helst ikke høre detaljer om sine forældres kærlighedsliv.

"Gem dig nede i kløften, hvor jeg skjulte seglen. Når du hører ham bedække mig, og hans lidenskabelige og lystfyldte brøl bliver høje – så slår du til."

Nat og dag, lys og mørke

Som Gaia havde forudsagt, var Hemera og Aither trætte efter tolv timers leg, og langsomt gled Dag og Nat ned i havet mod vest. Samtidig tog Nyx sit mørke slør af, og hun og Erebos kastede det hen over verden som en glitrende, sort dug.

Mens Kronos ventede i kløften med seglen i hånden, holdt hele verden vejret. Jeg siger 'hele verden', for Uranos og Gaia samt deres afkom var ikke de eneste, der havde formeret sig. Andre havde også ynglet og forplantet sig, og Erebos og Nyx var langt

de mest produktive. De havde mange børn. Nogle var frygtindgydende, nogle beundringsværdige og nogle pragtfulde. Vi har allerede set, at de fik Hemera og Aither. Men derefter fik Nyx, uden Erebos' hjælp, MOROS, eller Undergang, som snart blev den mest frygtede skabning, der fandtes. Undergang indhenter alle væsener, dødelige eller udødelige, men er altid skjult. Selv de udødelige frygtede Undergangs almægtige, alvidende kontrol over Kosmos.

Efter Moros kom en heftig strøm af afkom, den ene efter den anden, som en monstrøs luftbåren invasion. Først kom APATE, Bedrag, som romerne kaldte FRAUS (hvorfra vi fik de engelske ord fraud, bedrageri, fraudulent, bedragerisk, og fraudster, bedrager.) Hun ilede til Kreta for at vente på sin chance. GERAS, Alderdom, blev født som den næste, og var ikke nødvendigvis så frygtet en dæmon, som man måske kunne tro i dag. Mens Geras ganske vist tager spændstigheden, ungdommen og adrætheden, opvejede han det rigeligt ved at skænke værdighed, visdom og autoritet i stedet. SENECTUS er hans romerske navn, et ord med samme rod som 'senior', 'senat' og 'senil'.

Et par ganske rædselsvækkende tvillinger var de næste i rækken: OIZYS (MISERIA på latin), ånden for Elendighed, Depression og Angst, samt hendes gruppvækkende bror MOMOS, den ondskabsfulde legemliggørelse af Spot, Hån og Bebrejdelse.¹

Nyx og Erebos var dog først kommet i sving. Deres næste barn, ERIS (DISCORDIA), Splid, stod bag alle uenigheder, skilsmisser, skænderier, skærmydsler, konflikter, kampe og krige. Det var hendes ondsindede bryllupsgave, det legendariske Stridens Æble, der satte gang i den trojanske krig, selv om dette episke opgør lå langt, langt ude i fremtiden. Splids søster, NEMESIS, var legemliggørelsen af Hævn, det skånselsløse element af kosmisk retfærdighed, der straffer arrogant, overmodig ambition – den

1. Momos (MOMUS for romerne) blev senere tilbedt på satirisk litterær vis som Satirens ånd. Æsop inkorporerede ham i nogle af sine fabler, og han er helten i et bortkommet skuespil af Sofokles.

fejl, som grækerne kaldte *hybris*. Nemesis har en del til fælles med det østerlandske begreb karma, og vi bruger hende i dag til at antyde den skæbnebestemte modstand, som de overlegne og onde en dag vil møde, og som skal blive deres endeligt. Man kan nok godt sige, at Holmes var Moriartys Nemesis, Bond var Blofelds og Jerry var Toms.¹

Erebos og Nyx fik også CHARON, hvis nedrigthed tog til, da han påtog sig opgaven som færgemand for de døde. HYPNOS, legemliggørelsen af Søvn, udsprang også af deres skød. De var også ophav til ONEIROI – tusinder af væsener, der havde til opgave at skabe og føre drømme til de sovende. Blandt dem vi kender, var FOBETOR, guden for mareridt, og FANTASOS, der var ansvarlig for den fantastiske måde, hvor et bliver til noget andet i drømme. De arbejdede under opsyn af Hypnos' søn MORFEUS, hvis navn i sig selv tyder på metamorfiske formskift i drømmeverdenen.² 'Morfin', 'fantasi', 'hypnotisk', 'oneiromantik' (drømmetydning) og mange andre ordafledninger af det græske søvnbegreb er ført videre i vores sprog. Søvnns bror, THANATOS, Døden selv, giver os ordet 'eutanasi', som betyder en let og lykkelig død. Romerne kaldte ham MORS, som i 'mortalitet', dødelighed.

Alle disse nye væsener var ekstremt skræmmende og afskyelige. De satte deres frygtelige, men nødvendige aftryk på alt, for verden lader aldrig til at byde på noget værdifuldt uden også at rumme et forfærdeligt modstykke.

Der var dog tre skønne undtagelser:³ Tre smukke søstre, HESPERIDERNE – vestens nymfer og aftenens døtre. De indvarslede deres mor og fars daglige ankomst, men med skumringens bløde,

1. Romerne kaldte, måske nok så forvirrende, Nemesis for INVIDIA, hvilket også er latin for 'misundelse'.

2. Neil Gaimans *Sandman*-figur, Drøm, er også kendt som Morfeus og var inspirationen til figuren Morpheus spillet af Laurence Fishburne i Wachowski-søskendeparrets *Matrix*-film.

3. Muligvis faktisk *fire* undtagelser. Hypnos er ikke så slem endda. Jo længere man lever, desto gladere bliver man for ham. Og nu vi taler om at leve længe – Geras er måske heller ikke så rædsom igen. Altså fem.

gyldne toner frem for nattens uhyggelige mørke. Deres tid var det, filmfotografer i dag kalder 'den gyldne time', hvor lyset er mest fortryllende og smukt.

De var afkom af Nyx og Erebus, som var ved at indhulle Jorden i nattens mørke selv nu, mens Gaia lå og ventede på sin mand, for hvad hun håbede blev sidste gang, og Kronos lå og lurede i skyggerne fra Othrys' kløft med et fast greb om den store segl.

Uranos kastreteres

Endelig hørte Gaia og Kronos ude vestfra lyden af tung trampen og rysten. Bladene på træerne skælvede. Kronos, der stod stille inde i sit skjulested, bævede ikke det mindste. Han var klar.

"Gaia!" brølede Uranos, da han nærmede sig. "Gør dig klar. I aften skal vi skabe noget bedre end hundredarmede mutanter og enøjede misfostre ..."

"Kom, min prægtige søn, min guddommelige ægtemand!" kaldte Gaia med en efter Kronos' mening usmageligt overbevisende ivrighed.

De forfærdende lyde af en vellysten guddom, der savlede, klaskede og gryntede, tydede på, at hans far forsøgte sig med en form for forspil.

Inde i sprækken trak Kronos vejret ind og ud fem gange. Ikke et sekund overvejede han sin kommende handlings moralske aspekt, han tænkte kun på taktik og timing. Med en dyb indånding hævdede han den store segl og gik hurtigt sidelæns ud af sit skjulested.

Uranos, som skulle til at lægge sig oven på Gaia, sprang op med en vrede, overrasket snerren. Kronos gik med rolige skridt fremad, mens han svingede seglen bagud og nedefter i en stor bue. Bladet hvislede i luften og skilte rent Uranos' kønsdele fra hans krop.

Hele Kosmos kunne høre Uranos' rasende skrig af smerte, pinsel og vrede. Aldrig i verdens korte historie havde man hørt en lyd så høj og frygtelig. Alle levende væsener hørte den og blev bange.

Kronos sprang frem med et sjofelt, triumferende råb og greb det dryppende trofæ med sine hænder, før det ramte jorden.

Uranos faldt om og vred sig i udødelig pinsel, mens han skreg disse ord:

“Kronos, du det mest skændige af mit afkom og skændigst af alt i verden. Værst blandt alle væsener, mere modbydelig end de rædselsfulde kykloper og afskyelige hekatoncheirer, med disse ord forbander jeg dig: *Må dine børn knuse dig, som du har knust mig.*”

Kronos kiggede ned på Uranos. Hans sorte øjne var udtrykkløse, mens hans mund tegnede et mørkt smil.

“Du har ingen kraft til at forbande, far. Din kraft ligger i mine hænder nu.”

For øjnene af sin far jonglerede han med sit uhyggelige sejrskytte, tilsølet og slimet af blod, fedtet og drivende af sæd. Grinende førte han armen bagud og slyngede kønsdelene langt ud af syne. De fløj hen over de græske sletter og ud over det sortnende hav. De så alle tre til, mens Uranos' forplantningsorganer forsvandt af syne ude over havet.

Kronos blev overrasket, da han vendte sig om og så på sin mor. Hun holdt sig for munden i noget, der lod til at være rædsel. Der løb tårer fra Gaias øjne.

Han trak på skuldrene. Som om hun ikke var ligeglad.

Erinyer, giganter og meliades

På denne tid var verden befolket af oprindelige guddomme, hvis energi og formål udelukkende lod til at dreje sig om forplantning,

hvorfor de var udstyret med en forbløffende frugtbarhed. Jorden var velsignet med en så frodig fyldighed, at man næsten kunne tro, at plantede man en blyant, ville den straks blomstre. Hvor guddommeligt blod faldt, kunne liv ikke undgå at opstå af jorden.

Så uanset hvor morderisk, grusom, grisk og destruktiv en karakter Uranos havde, havde han trods alt været verdens hersker. At hans søn lemlæstede og kastrerede ham udgjorde en ganske forfærdelig forbrydelse mod selve Kosmos.

Måske er det, der nu skete, derfor ikke så overraskende.

Store pøle af blod samlede sig omkring stedet, hvor Uranos blev kastreret. Ud af blodet, det blod der faldt fra Uranos' ødelagte skridt, opstod der levende væsener.

De første, der trængte ud af den våde jord, var ERINYERNE, som romerne kaldte furierne, ALEKTO (den uophørlige), MEGAIRA (misundelsens raseri) og TISIFONE (hævnersken). Muligvis var det et ubevidst instinkt hos Uranos, der fik så hævngherrige væsener til at opstå. Deres evige pligt fra deres ktoniske – eller kommende-fra-jorden – fødsel, var at straffe de værste og mest voldelige af alle forbrydelser: De jagtede uophørligt forbrydere og hvilede først, når de skyldige havde betalt den højeste og mest forfærdende pris. Bevæbnet med grusomme metalpiske flåede de huden af knoglerne på de skyldige. Grækerne gav med typisk ironi disse kvindelige hævnersker øgenavnet EUMENIDERNE eller 'de barmhjertige'.

De næste, der steg op af jorden, var GIGANTERNE. Vi har arvet ordene 'gigant', 'giga' og 'gigantisk' fra dem, men selv om de i sandhed besad fænomenal styrke, var de ikke større af statur end deres halvbrødre og -søstre.¹

1. Deres navne betegner ikke deres størrelse, mens deres ktoniske ophav – skabt af jorden, 'Gaia-gen', om man vil. Gaias navn blev for øvrigt udvandet til *Ge* på græsk senere hen. Hun er stadig til stede i videnskaber om jorden og dens beskaffenhed som 'geologi' og 'geografi' for ikke at nævne senere miljøorienterede studier, der har gendannet hendes fulde navn – James Lovelock og hans populære 'Gaia-hypotese' er her et godt eksempel.

Som de sidste i dette øjeblik af smerte og ødelæggelse blev også MELIADERNE skabt; yndefulde nymfer, der skulle blive vogtere for et asketræ, hvis bark udsondrede en sød og sund manna.¹

Da alle disse uventede nye væsener blev vakt til live af den blodvædede jord, stirrede Kronos på dem med væmmelse og spredte dem for alle vinde med et slag med seglen. Dernæst vendte han sig mod Gaia.

“Jeg lovede dig, Moder Jord,” sagde han, “at jeg ville frigøre dig fra din nagende smerte – stå stille.”

Med endnu et slag med seglen skar han Gaias side op. Ud væltede kykloperne og hekatoncheirerne. Kronos kiggede ned på sine forældre, der nu begge lå blodige, gispende og snerrende som rasende, sårede dyr.

“Aldrig mere skal du bedække Gaia,” sagde han til sin far. “Jeg forviser dig til at leve i al evighed under jorden begravet endnu dybere end Tartaros. Der kan du skumle i din vrede, kastreret og kraftløs.”

“Du har overvurderet dig selv,” hvædede Uranos. “Hævnen kommer. Jeg forbander dit liv. Det skal knuses i langsommelig, skånselsløs bestandighed, så dets udødelige evighed bliver en uudholdelig byrde uden ende. Dine egne børn vil ødelægge dig, som –”

“Som jeg ødelagde dig. Ja, det ved jeg. Det sagde du. Vi får se.”

“Du og dine brødre og søstre, jeg forbander jer alle, jeres heftige ambitioner vil ødelægge jer.”

Den ‘stræbsomme og heftige’ eller TITAN er den titel, vi har givet Kronos, hans elleve søskende og (de fleste af) deres afkom. Uranos mente det som en fornærmelse, men på en eller anden måde har navnet givet genlyd gennem tiderne med en aura af storhed. Helt helt frem til i dag bliver ingen fornærmet over at blive kaldt en titan.

1. Sukkerarterne i ‘manna-asken’, som stadig vokser i Sydeuropa, har lagt navn til det moderne sødemiddel Mannitol.